

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-81-143>

УДК 338.48:330.34

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ У ЕКОНОМІЧНОМУ ЗРОСТАННІ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ

THE ROLE OF INTERNATIONAL TOURISM IN THE ECONOMIC GROWTH OF THE WORLD'S LEADING COUNTRIES

Лютак Олена Миколаївнадоктор економічних наук, професор,
Луцький національний технічний університет
<https://orcid.org/0000-0002-4293-0586>**Грицай Олександр Васильович**аспірант,
Луцький національний технічний університет
<https://orcid.org/0009-0009-9754-3776>**Hrytsai Oleksandr, Liutak Olena**

Lutsk National Technical University

У статті досліджено роль міжнародного туризму як одного з ключових драйверів економічного зростання провідних країн світу в умовах глобальної нестабільності та постпандемічного відновлення. Метою дослідження є аналіз впливу туристичної індустрії на економіку розвинених держав через оцінку динаміки міжнародних туристичних прибуттів, доходів від туризму та загального внеску галузі у валовий внутрішній продукт. Інформаційну базу становлять статистичні дані міжнародних організацій, зокрема UNWTO та World Travel & Tourism Council, за 2019–2024 роки. Виявлено різке скорочення туристичної активності у 2020–2021 роках та стійке відновлення галузі з 2022 року, що супроводжується перевищенням докризових показників у низці країн. Обґрунтовано лідерство США та Китаю за обсягами економічного ефекту від туризму, а також високу роль туристичного сектору в економіках європейських країн. Зроблено висновок, що міжнародний туризм є важливим інструментом стимулювання ВВП, зайнятості та експорту послуг і потребує державної підтримки та інвестицій у стійкий розвиток.

Ключові слова: міжнародний туризм, економічне зростання, ВВП, туристичні доходи, постпандемічне відновлення.

The article examines the role of international tourism as one of the key drivers of economic growth in leading countries of the world under conditions of global instability and post-pandemic recovery. The purpose of the study is to analyze the impact of the tourism industry on the economies of developed countries by assessing the dynamics of international tourist arrivals, tourism revenues, and the total contribution of tourism to gross domestic product. The research is based on statistical data from international organizations, including the UN World Tourism Organization and the World Travel & Tourism Council, covering the period from 2019 to 2024. The results reveal a sharp decline in tourism activity in 2020–2021 caused by the COVID-19 pandemic and strict travel restrictions, followed by a steady recovery starting in 2022. It is shown that in several countries tourism indicators in 2024 exceeded pre-pandemic levels, reflecting the resilience and adaptability of the sector. The study confirms the leading positions of the United States and China in terms of the absolute economic contribution of tourism, while European countries such as Spain, France, Italy, and Germany demonstrate a high relative dependence on tourism as a source of GDP growth and export of services. Special attention is paid to indirect effects of tourism development, including employment growth, infrastructure development, and stimulation of related industries. The findings indicate that international tourism remains a powerful catalyst for economic growth even after deep global crises. The article concludes that further development of the tourism sector requires effective public policy, investment in sustainability, and digital transformation to strengthen economic resilience and ensure long-term growth.

Keywords: international tourism, economic growth, GDP, tourism revenues, post-pandemic recovery.



Постановка проблеми. Міжнародний туризм є одним із ключових драйверів глобальної економіки, сприяючи створенню робочих місць, надходженню іноземної валюти, розвитку інфраструктури та стимулюванню таких суміжних галузей як транспорт, готельний бізнес, роздрібна торгівля, культура. Важливо зазначити, що в умовах глобальної нестабільності в контексті нарощення геополітичних ризиків, інфляції та торгівельного напруження міжнародний туризм залишається потужним інструментом економічного зростання, проте вимагає ефективної державної політики, інвестицій у стійкість та диверсифікацію як для провідних країн так і країн, що розвиваються. Дослідження цієї ролі дозволяє визначити стратегії максимізації позитивного впливу туризму на ВВП, зайнятість та експорт послуг, мінімізуючи ризики та забезпечуючи довгостроковий стійкий розвиток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роль міжнародного туризму з забезпеченні економічного зростання досліджувалася багатьма науковцями. На особливу увагу заслуговують напрацювання Baula O. та ін. [1] які фокусувалися на моделюванні розвитку національної економіки з урахуванням сталого розвитку та прогресу людського капіталу, де туризм розглядається як фактор економічного зростання в контексті глобальних викликів. Бригілевич Г. та Мальська М. [2] досліджують вплив міжнародного туризму на соціально-економічний розвиток України, зокрема в умовах війни, акцентуючи на повоєнному відновленні та залученні іноземних інвестицій у туризм. Matviichuk L. та ін. [6] розробляють інформаційні системи для діагностики конкурентоспроможності індустрії гостинності в регіонах України, з акцентом на економічний вплив туризму. Носирев О. О. та Чернікова Є. А. [7] досліджують тенденції та перспективи розвитку міжнародного туризму, його роль у формуванні ВВП, зайнятості та боротьбі з бідністю в глобальному масштабі. Пестушко В.Ю. [8] аналізує макроекономічну роль туризму в сучасних реаліях країн світу, порівнюючи внесок у ВВП провідних економік (США, Китай, Європа). Савченко О.О. [9] вивчає історію розвитку туризму та його вплив на глобалізаційні процеси, підкреслюючи економічні та соціальні аспекти.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість досліджень питання впливу туризму на економічне зростання провідних країн світу, зокрема у пост пандемічний період залиши-

лось вивченим не в повній мірі, що й обґрунтувало дане дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основне завдання статті полягає у здійсненні аналізу впливу індустрії туризму на економіку провідних країн світу: від прямого внеску в ВВП та створення робочих місць до непрямих ефектів, таких як розвиток інфраструктури, стимулювання суміжних галузей та викликів, пов'язаних з відновленням після пандемії COVID-19.

Виклад основного матеріалу дослідження. Індустрія туризму зазнала драматичних змін за період 2019–2024 років через пандемію COVID-19, яка спричинила глобальне падіння показників у 2020–2021 роках, з подальшим відновленням у 2022–2024 роках та повномасштабним вторгненням росії, що особливо відчутно на євразійському просторі. Як зазначає Мальська М. та Бригілевич Г. «розвиток міжнародного туризму – зокрема, в ЄС – призупинився через подорожчання цін на енергоносії, паливо, та продукти харчування, падіння валюти – євро – нижче показників долара США на міжнародному ринку вперше із 2002 р. Зазначені економіко-соціальні показники впливають на туристичну спроможність населення – що, додатково до небезпеки перебування в Україні через військову агресію РФ, унеможливорює двосторонні розвиткові зносини між вітчизняним та закордонним туризм-сектором» [2]. В той же час туристичний сегмент продовжує залишатися важливою компонентою економічного зростання провідних країн та елементом нарощення міжнародної конкурентоспроможності, що підтверджується у публікаціях Баули О. [1] та Носирєва О. О. [7]. Концентруючись на прикладі України Матвійчук Л. та ін. [6] провели діагностику рівня конкурентоспроможності індустрії гостинності регіонів України, на основі розробленої інформаційної системи показників оцінки умов конкурентоспроможності індустрії гостинності регіону та сформованої матриці конкурентоспроможності індустрії гостинності регіону. У цих та інших дослідженнях аргументовано, що основним показником, який характеризує потенціал галузі та відповідний її вплив, є кількість міжнародних прибутів (табл. 1 та рис. 1).

Коментуючи таблицю ми можемо бачити, що Європа, зокрема Франція, Іспанія, Італія залишаються популярними країнами і є лідерами туристичних напрямків. Незважаючи на значне падіння на 70–80% у 2020 році через локдауни ми можемо спостерігати більш

Таблиця 1

Аналіз кількості міжнародних прибуттів туристів провідних країн, млн осіб

Рік	Франція	Іспанія	США	Туреччина	Італія	Мексика	Великобританія	Німеччина	Японія	Греція
2019	90,90	83,50	79,30	51,20	64,50	45,00	36,30	39,60	31,90	31,30
2020	41,70	19,00	19,20	15,80	25,90	24,20	11,10	12,40	4,10	7,40
2021	48,40	31,20	22,30	30,00	26,90	31,90	6,20	11,70	0,20	14,70
2022	79,40	71,60	50,90	51,40	49,80	38,30	30,50	28,80	3,80	28,00
2023	100,00	85,20	66,50	55,20	57,20	42,20	37,20	34,80	25,10	36,10
2024	102,00	93,80	72,40	60,60	57,80	45,00	41,80	37,50	36,90	36,00

Джерело: сформовано авторами на основі [3; 4]

стрімке відновленням до +12% понад 2019 рік у 2024-му. В той же час США та Азія зазнали повільнішого відновлення через візові обмеження, нестабільність єни та географічну віддаленість. Основним економічним наслідком цих тенденцій стало зростання обсягу працевлаштування, яке оцінюють у 10-20 млн. робочих місць.

Важливим показником, що характеризує вплив туризму на економічне зростання провідних країн світу є оцінка доходів від міжнародного туризму (табл. 2).

Таблиця показує витрати туристів, де США домінують завдяки високим витратам на особу, що за попередніми оцінками становить близько 3000 дол. на 1 туриста, проте

Європа характеризується більш швидким відновленням з темпом росту на рівні 20–40% у 2024 році, тобто не зважаючи на тотальне падіння на 60–80% у 2020 році ми можемо спостерігати зростання на 30–50% щорічно починаючи з 2022 р., що у підсумку призвело до того, що США перевищили 2019 рік на 8% у 2024 р, а Іспанія на 31%. Загальний економічний вплив галузі полягає у тому, що доходи підтримували експорт послуг, зменшуючи дефіцит торгівлі, зокрема в Іспанії частка туризму становить 5% ВВП. Загальним результирующим показником є внесок туризму у ВВП, що включає також непрямі ефекти серед яких окрім готелів та транспорту входить постачання та витрати працівників (рис. 2).

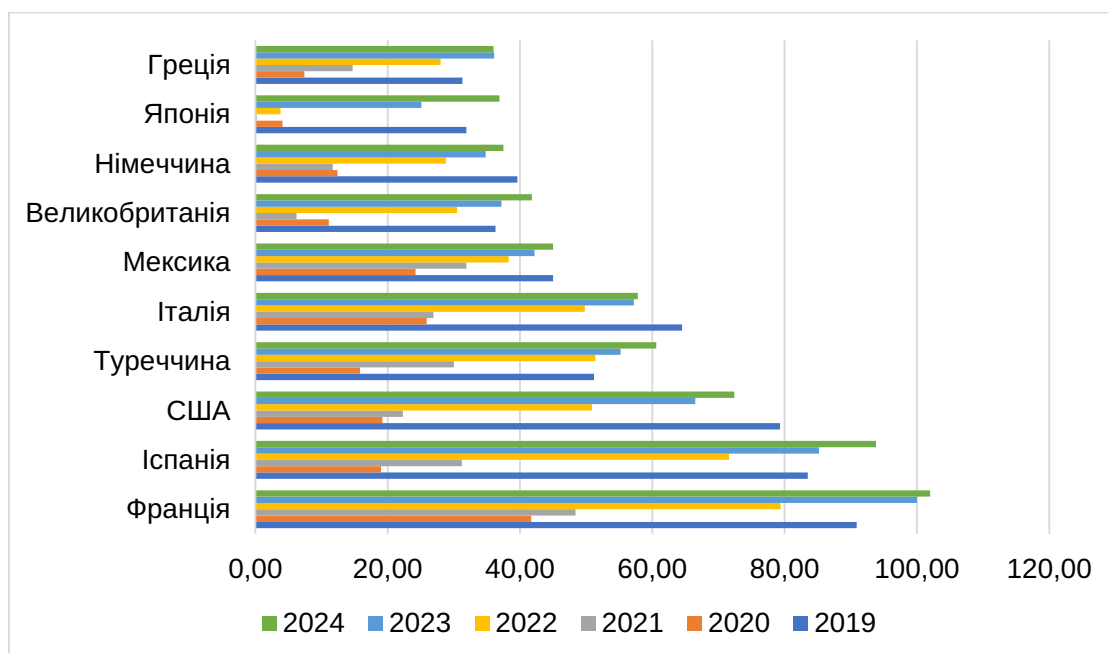


Рис. 1. Графічне представлення міжнародних прибуттів туристів у 2019-2024 рр., побудовано автором на основі

Джерело: сформовано авторами на основі [3; 4]

Таблиця 2

Оцінка доходів між міжнародного туризму, млрд. дол. США

Рік	США	Іспанія	Велико-британія	Франція	Італія	Туреччина	Японія	Австралія	ОАЕ	Канада
2019	233,50	81,30	52,70	66,00	50,10	41,00	49,20	46,40	38,40	42,30
2020	84,20	19,80	16,30	35,60	20,50	17,10	11,50	31,50	24,50	15,40
2021	90,50	38,40	15,70	41,70	25,20	27,40	3,40	26,10	28,50	13,80
2022	144,40	75,50	60,80	64,30	45,50	42,40	8,90	33,10	37,40	28,60
2023	189,10	92,00	73,40	71,20	55,90	50,10	38,60	46,10	51,00	45,40
2024	215,00	106,50	84,50	77,10	58,70	56,30	54,70	52,00	57,00	49,90

Джерело: сформовано авторами на основі [3; 4; 10]

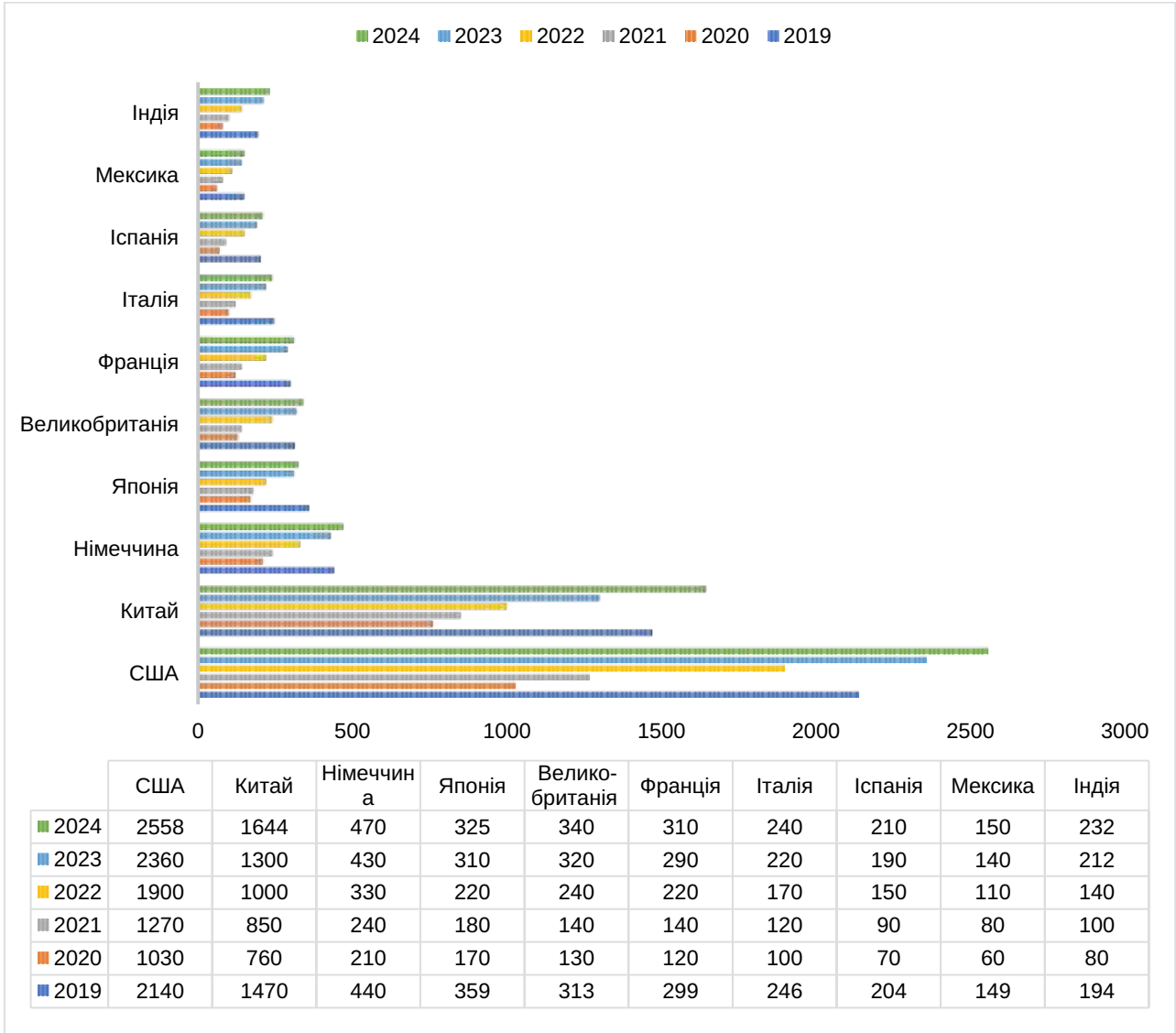


Рис. 2. Оцінка динаміки загального внеску туризму у ВВП, млрд. дол. США

Джерело: сформовано авторами на основі [10]

ТУРИЗМ

Подані дані відображають чітку циклічну динаміку внеску туризму у ВВП провідних країн світу у 2019–2024 рр., що загалом відповідає

глобальним тенденціям: у 2020 році в усіх країнах зафіксовано різке падіння показників, що є наслідком пандемії COVID-19 та майже

повної зупинки міжнародних туристичних потоків; у 2021 році спостерігається повільне відновлення, однак значення ще суттєво нижчі за докризовий рівень 2019 року; починаючи з 2022 року, внесок туризму у ВВП демонструє стійке зростання, що свідчить про адаптацію галузі до нових умов. США зберігають беззаперечне лідерство протягом усього періоду, досягнувши у 2024 році 2558 млрд дол. США, проте Китай також демонструє значне відновлення і у 2024 році перевищує докризовий рівень, що вказує на зростання внутрішнього та регіонального туризму, в той же час європейські країни (Німеччина, Великобританія, Франція, Італія, Іспанія) показують поступове, але нерівномірне відновлення, що залежить від структури туристичних ринків і державної підтримки.

Японія відновлюється повільніше, що може бути пов'язано з тривалими обмеженнями на в'їзд іноземних туристів. Мексика та Індія демонструють стійке зростання після 2021 року, що відображає підвищення ролі країн, що розвиваються, у глобальному туристичному секторі. Загалом дані підтверджують, що міжнародний туризм є вагомим драйвером економічного зростання, здатним відновлюватися навіть після глибоких криз – глобальне падіння на 50% у 2020 році та щорічне зростання на 20–30% починаючи з 2022 р. призвели до того, що частка туризму у ВВП США в 2024 р. становить 9%, в Іспанії – 14%.

Висновки. Індустрія туризму є однією з найдинамічніших і найвпливовіших галузей сучасної світової економіки. У 2024 році внесок туризму в глобальний ВВП сягнув приблизно 11 трлн доларів США, що становить понад 10% від загального світового ВВП, а в 2025 році очікується зростання до 11,7 трлн доларів, відповідно ця галузь не лише генерує значні доходи від міжнародних та внутрішніх подорожей, але й створює мільйони робочих місць – у 2025 році прогнозується підтримка понад 371 млн робочих місць по всьому світу. Провідні країни світу, такі як Сполучені Штати

Америки (з внеском близько 2,36 трлн доларів у 2024 році), Китай, Німеччина, Японія, Великобританія, Франція, Італія, Іспанія та Мексика, демонструють найвищий економічний ефект від туризму. Водночас країни, що розвиваються, як Індія (яка у 2025 році посіла 8-ме місце з внеском 231,6 млрд доларів), показують швидке зростання, підкреслюючи роль туризму як каталізатора економічного розвитку, експорту послуг та іноземних інвестицій. У 2025 році очікується зростання на 3–5%, з фокусом на стійкий туризм (екотуризм, цифрова трансформація), відповідно для таких провідних економік як США та Китай, туризм може додати 1–2% до ВВП щорічно проте потребує інвестицій у стійкість до криз. Для активізації використання потенціалу даного сегменту варто на державному рівні здійснювати заходи з розробки та впровадження національних політик і регуляцій для стійкого туризму, фінансової підтримки та стимулюванні інвестицій у стійкі туристичні проекти, інвестицій у стійку інфраструктуру та цифровізацію. Зокрема саме держави створюють нормативну базу та стандарти, що сприяють екологічному, соціальному і економічному балансу в туризмі, включаючи захист природи, культурної спадщини та прав місцевих громад, що стимулює міжнародний туризм через підвищення привабливості destinations як стійких. Окремим кейсом виступає надання грантів, субсидій, податкових пільг, мікрокредитів та доступу до фінансування для екотуризму, культурного туризму та зеленої інфраструктури (наприклад, енергоефективні готелі, відновлювальні джерела енергії), що включає залучення іноземних інвестицій та підтримку малого і середнього бізнесу для розвитку міжнародного потоку туристів. Фінансування розвитку транспортної мережі, екологічно чистої інфраструктури, цифрових платформ для просування туризму та моніторингу впливу підвищує доступність для міжнародних туристів і зменшує екологічний слід.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Baula, O., Svyrenko, D., Liutak, O., Ivantsov, S., Zhydyk, A. (2025). Modeling of National Economy Development in the Context of Ensuring Sustainable Development and Human Capital Progress. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(62), 132–143. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.62.2025.4773> (дата звернення: 10.11.2025)
2. Бригілевич Г., Мальська М. Вплив міжнародного туризму на соціально-економічний розвиток України в умовах війни. *Наукові перспективи*. № 9 (16). 2022. URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/2494/2498> (дата звернення: 1.10.2025)

3. International Tourism Highlights, 2024 Edition. URL: <https://www.e-unwto.org/doi/10.18111/9789284425808> (дата звернення: 8.10.2025)
4. Global Tourism Ranking – Most Visited Countries 2024. URL: <https://roadgenius.com/statistics/tourism/global-tourism-ranking/> (дата звернення: 8.10.2025)
5. Лютак О.М., Баула О.В., Баула В.В. Інноваційні технології в міжнародній готельній індустрії. Vol. 1 No. 19 (2023): *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.1.19.10-18> (дата звернення: 12.09.2025)
6. Matviichuk L., Liutak O., Dashchuk Y., Lepkiy M., Sidoruk S. Information system for diagnostic competitiveness of the hospitality industry of the regions of Ukraine. *Informatyka, Automatyka, Pomiar w Gospodarce i Ochronie Środowiska*, 4/2023, 132-138. URL: <http://doi.org/10.35784/iapgos.5394> (дата звернення: 12.09.2025)
7. Носирєв О., Чернікова А. Тенденції та перспективи розвитку міжнародного туризму. *Сучасні тенденції, проблеми та перспективи управління розвитком туризму*: матеріали 1-ї Міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 23-24 березня 2023 р. Дніпро, 2023. С. 141-145. URL: https://pstu.edu/wp-content/uploads/2023/04/materials-1st-international-scientific-and-practical-conference_modern-trends-problems-and-prospects-of-tourism-development-management.pdf#page=186 (дата звернення: 10.11.2025)
8. Пестушко В.Ю. Макроекономічна роль туризму: сучасні реалії країн світу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 29. 2020. С. 114-119. http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/29_2020ua/24.pdf (дата звернення: 10.10.2025)
9. Савченко О.О. Історія розвитку туризму і його вплив на глобалізаційні процеси. *Економіка та суспільство*. Випуск 27/2021. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-18> (дата звернення: 14.09.2025)
10. Travel & Tourism Economic Impact Research. URL: <https://wtcc.org/research/economic-impact> (дата звернення: 8.10.2025)

REFERENCES:

1. Baula, O., Svyntarenko, D., Liutak, O., Ivantsov, S., & Zhydyk, A. (2025). Modeling of national economy development in the context of ensuring sustainable development and human capital progress. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(62), 132–143. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.62.2025.4773> (date of application: 10.11.2025)
2. Bryhilevych, H., & Malska, M. (2022). Vplyv mizhnarodnoho turyzmu na sotsialno-ekonomichnyi rozvytok Ukrainy v umovakh viyny [The influence of international tourism on the socio-economic development of Ukraine in wartime conditions]. *Naukovi perspektyvy – Scientific Perspectives*, (16). <https://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/2494/2498> (in Ukrainian) (date of application: 1.10.2025)
3. UN Tourism. (2024). International tourism highlights, 2024 edition. <https://doi.org/10.18111/9789284425808> (date of application: 8.10.2025)
4. RoadGenius. (2024). Global tourism ranking – most visited countries 2024. <https://roadgenius.com/statistics/tourism/global-tourism-ranking/> (date of application: 8.10.2025)
5. Liutak, O. M., Baula, O. V., & Baula, V. V. (2023). Innovatsiini tekhnolohii v mizhnarodnii hotelnii industrii [Innovative technologies in the international hotel industry]. *The Actual Problems of Regional Economy Development*, 1(19), 10–18. <https://doi.org/10.15330/apred.1.19.10-18> (in Ukrainian) (date of application: 12.09.2025)
6. Matviichuk, L., Liutak, O., Dashchuk, Y., Lepkiy, M., & Sidoruk, S. (2023). Information system for diagnostic competitiveness of the hospitality industry of the regions of Ukraine. *Informatyka, Automatyka, Pomiar w Gospodarce i Ochronie Środowiska*, 13(4), 132–138. <https://doi.org/10.35784/iapgos.5394> (date of application: 12.09.2025)
7. Nosyriev, O. O., & Chernikova, Ye. A. (2023). Tendentsii ta perspektyvy rozvytku mizhnarodnoho turyzmu [Trends and prospects of the development of international tourism]. *Suchasni tendentsii, problemy ta perspektyvy upravlinnia rozvytkom turyzmu*: Materialy 1-yi Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Dnipro, 23-24 bereznia 2023 r.). Dnipro: Pryazovskiy derzhavnyi tekhnichnyi universytet, pp. 141–145. https://pstu.edu/wp-content/uploads/2023/04/materials-1st-international-scientific-and-practical-conference_modern-trends-problems-and-prospects-of-tourism-development-management.pdf#page=186 (in Ukrainian) (date of application: 10.11.2025)
8. Pestushko, V. Yu. (2020). Makroekonomichna rol turyzmu: suchasni realii krain svitu [The macroeconomic role of tourism: Modern realities of the world's countries]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, (29), 114–119. http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/29_2020ua/24.pdf (in Ukrainian) (date of application: 10.10.2025)
9. Savchenko, O. O. (2021). Istoriia rozvytku turyzmu i yoho vplyv na hlobalizatsiini protsesy [The history of the development of tourism and its influence on globalization processes]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, (27). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-18> (in Ukrainian) (date of application: 14.09.2025)
10. World Travel & Tourism Council. (n.d.). Travel & tourism economic impact research. Retrieved December 27, 2025, from <https://wtcc.org/research/economic-impact> (date of application: 8.10.2025)